

Predmet C-395/23 [Anikovi]ⁱ

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

29. lipnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Sofijski rajonen sad (Bugarska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

24. lipnja 2023.

Podnositeljice zahtjeva u izvanparničnom postupku:

E. M. A.

E. M. A.

M. I. A.

RJEŠENJE

Sofija, 24. lipnja 2023.

Sofijski rajonen sad (Općinski sud u Sofiji, Bugarska) [...] [*omissis*] na raspravi zatvorenoj za javnost 24. lipnja 2023. u sastavu

PREDSJEDNIK [...] [*omissis*]

razmotrio je [...] [*omissis*] **građanski predmet br. 14139/2023** te je prilikom odlučivanja uzeo u obzir sljedeće:

postupak je pokrenut na temelju članka 267. prvog stavka UFEU-a.

- 1 Riječ je o pitanju međunarodne nadležnosti za izvanparnične postupke u vezi s izdavanjem odobrenja za prodaju nekretnina maloljetne djece te o odnosu između

ⁱ Naziv ovog predmeta je izmišljen i ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

odredbi Uredbe 2019/1111 i odredbi Uredbe br. 593/2008. Osim toga, postavlja se pitanje o odnosu između Uredbe 2019/1111 i bilateralnog međunarodnog sporazuma između države članice (Bugarska) i treće zemlje (Sovjetski Savez, odnosno Ruska Federacija) koji je sklopljen prije pristupanja države članice Europskoj uniji.

STRANKE U POSTUPKU

Podnositeljice zahtjeva:

E. M. A., državljanka Ruske Federacije, rođena [...] [*omissis*] 2005.,

E. M. A., državljanka Ruske Federacije, rođena [...] [*omissis*] 2008.,

obje uz suglasnost njihove majke, **M. I. A.**, državljanke Ruske Federacije,

koje zastupa: odvjetnica [...] [*omissis*] (Odvjetnička komora u Sofiji, Bugarska) [...] [*omissis*]

Zahtjevi stranaka

- 2 Podnositeljice zahtjeva traže odobrenje za prodaju suvlasničkih dijelova, odnosno svaka 1/6 suvlasničkog dijela dviju stambenih nekretnina (za odmor) u selu R. (na obali Crnog mora) i nekretnine u gradu B. (planinskom odmaralištu), koje se detaljno opisuju u zahtjevu, po cijeni koja nije niža od porezne vrijednosti nekretnina, pri čemu je kupoprodajnu cijenu potrebno uplatiti na dva bankovna računa djece u bankama u Njemačkoj.

ČINJENICE

- 3 Za vrijeme braka između **M. I. A.-e**, majke dvoje djece **E. M. A.-e** i **E. M. A.-e**, i oca **M. A.-a**, koji su ruski državljani, majka je na svoje ime u Bugarskoj kupila tri nekretnine za stanovanje (odmor), dvije na obali Crnog mora i jednu u planinskom odmaralištu. Budući da su nekretnine kupljene za vrijeme braka, suprug **M. A.** suvlasnik je u polovici dijela nekretnina. Nakon smrti supruga **M. A.-a** 29. srpnja 2015. u gradu L., Republika Cipar, nadživjela supruga **M. I. A.** i dvoje djece naslijedili su njegovu polovicu suvlasničkog dijela. Ruski javni bilježnik sastavio je odgovarajuću ispravu o tome da su djeca i majka/supruga prihvatili nasljedstvo. Djeca i majka žive u Njemačkoj gdje, kako navode, imaju uobičajeno boravište.

PRIMJENJIVE ODREDBE PRAVA UNIJE

Članak 1. točka (e) Uredbe (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece [...] [*omissis*]

Članak 7. stavak 1. Uredbe 2019/1111 [...] [*omissis*]

Članak 98. Uredbe 2019/1111 [...] [*omissis*]

Članak 4. stavak 1. točka (c) Uredbe (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze [...] [*omissis*]

Članak 24. stavak 1. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima [...] [*omissis*]

PRIMJENJIVE ODREDBE BUGARSKOG PRAVA

(a) Međunarodni sporazumi

Dogovor između Narodna Republika Bugarija i Saveza na Savetskite socialističeski Republiki za pravna pomošt po građanski, semejni i nakazatelni dela (Sporazum između Narodne Republike Bugarske i Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika o uzajamnoj pravnoj pomoći u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima)

(ratificiran Uredbom br. 784 Državnog vijeća od 15. travnja 1975., DV 1975., br. 33, na snazi od 18. siječnja 1976.)

objavljen u DV-u br. 12 od 10. veljače 1976., ispravak u DV-u br. 17 od 28. veljače 2014.

Članak 25.

Pravni odnosi između roditelja i djece

1. Na pravne odnose između roditelja i djece primjenjuje se pravo strane Sporazuma na čijem državnom području oni imaju zajedničko prebivalište.
2. Ako roditelji ili jedan od njih ima prebivalište na državnom području jedne strane Sporazuma, a dijete ima prebivalište na državnom području druge strane Sporazuma, na pravne odnose između njih primjenjuje se pravo strane Sporazuma čije državljanstvo ima dijete.

3. U postupcima za osporavanje ili utvrđivanje očinstva ili majčinstva i za utvrđivanje rođenja bračnog djeteta odlučuje se u skladu s pravom strane Sporazuma čije državljanstvo dijete u trenutku rođenja.

4. Na pravne odnose između djeteta osoba koje nisu u braku i njegove majke ili oca primjenjuje se pravo strane Sporazuma čije državljanstvo ima dijete.

5. Ako je dijete državljanin jedne strane Sporazuma i živi na državnom području druge strane Sporazuma, a pravo te strane Sporazuma povoljnije je za dijete, primjenjuje se pravo te strane Sporazuma.

6. Za donošenje odluka o pravnim odnosima iz stavaka 1., 2., 3., 4. i 5. nadležna su tijela strane Sporazuma čije državljanstvo ima dijete ili državnog područja u kojem dijete ima prebivalište ili boravište.

Članak 30.

Oblici pravnih poslova

1. Oblik pravnog posla uređuje se pravom primjenjivim na pravni posao. Međutim, dovoljno je poštovanje prava mjesta u kojem se sklapa pravni posao.

2. Oblik pravnog posla s nekretninama uređuje se pravom strane Sporazuma na čijem se državnom području nalazi nekretnina.

(b) Nacionalno pravo

Zakon za zadalženijata i dogovorite (Zakon o obveznim odnosima i ugovorima) iz 1951.

Članak 18. Ugovori o prijenosu vlasništva ili osnivanju drugih stvarnih prava na nekretninama moraju biti ovjereni kod javnog bilježnika.

Kodeks na međunarodnoto častno pravo (Zakonik o međunarodnom privatnom pravu) iz 2005.

Članak 85. (1) Na odnose između roditelja i djece primjenjuje se pravo države u kojoj oni imaju zajedničko uobičajeno boravište.

2. Ako roditelji i dijete nemaju zajedničko uobičajeno boravište, na njihov odnos primjenjuje se pravo države uobičajenog boravišta djeteta ili pravo države čije državljanstvo ima dijete, ako je to pravo povoljnije za dijete.

Graždanski procesualen kodeks (Zakon o građanskom postupku) iz 2007.

Članak 586. (1) Prilikom sastavljanja javnobilježničkog akta o prijenosu prava vlasništva ili osnivanju, prijenosu, promjeni ili prestanku nekog drugog stvarnog prava na nekretnini javni bilježnik provjerava je li prenositelj prava vlasnik nekretnine te jesu li ispunjeni posebni uvjeti za sklapanje pravnog posla.

- (2) Pravo vlasništva dokazuje se odgovarajućim ispravama. [...] [*omissis*]
- (3) Navođenjem isprava kojima se dokazuje pravo vlasništva i drugih uvjeta javni bilježnik u aktu potvrđuje i da je proveo provjeru iz stavka 1.
- (4) Ako isprava iz koje proizlazi pravo vlasništva prenositelja prava nije upisana, javnobilježnički akt sastavlja se tek nakon upisa te isprave.

Semeen kodeks (Obiteljski zakonik) iz 2009.

Članak 130. (1) Roditelji upravljaju imovinom djeteta u njegovu interesu i s dužnom pažnjom.

- (2) Prihodi od imovine djeteta koji nisu potrebni za podmirivanje njegovih potreba mogu se koristiti za podmirivanje potreba obitelji.
- (3) Radnje raspolaganja nekretninama, pokretninama na temelju formalnog pravnog posla te depozitima i vrijednosnim papirima koji pripadaju djetetu mogu se poduzeti na temelju odobrenja općinskog suda u trenutačnom mjestu djetetova prebivališta ako se raspolaganje ne protivi interesu djeteta.
- (4) Radnje darovanja, odricanja od prava, pozajmljivanja i osiguranja obveza trećih strana koje poduzima maloljetno dijete nisu valjane. Obveze trećih strana iznimno se mogu osigurati založnim pravom ili hipotekom u skladu sa stavkom 3., i to u slučaju potreba djeteta ili očite koristi za dijete ili pak u iznimnom slučaju potreba obitelji.
- (5) Na pravne poslove maloljetne osobe u braku primjenjuje se samo ograničenje iz članka 6. stavka 4.

(c) Relevantna nacionalna sudska praksa:

U rješenju br. 144 od 2. lipnja 2015. u građanskom predmetu br. 1100/2015 koje je donio Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud, Bugarska), vijeće drugog odjela za građanske predmete, navodi se:

„U skladu s člankom 130. stavkom 3. Obiteljskog zakonika radnje raspolaganja nekretninama, pokretninama na temelju formalnog pravnog posla te depozitima i vrijednosnim papirima koji pripadaju djetetu mogu se poduzeti na temelju odobrenja općinskog suda u trenutačnom mjestu djetetova prebivališta ako se raspolaganje ne protivi interesu djeteta. Ta se odredba nalazi u poglavlju o odnosima između roditelja i djece. U skladu s člankom 85. Zakonika o međunarodnom privatnom pravu na odnose između roditelja i djece primjenjuje se pravo države u kojoj oni imaju zajedničko uobičajeno boravište. Člankom 25. Sporazuma između Narodne Republike Bugarske i SSSR-a o uzajamnoj pravnoj pomoći u građanskim, obiteljskim i kaznenim stvarima također se predviđa da se na odnose između roditelja i djece primjenjuje pravo strane Sporazuma na čijem državnom području oni imaju prebivalište. Isto tako treba uzeti u obzir da

člankom 130. stavkom 3. Obiteljskog zakonika treba osigurati zaštitu interesâ djeteta prilikom raspolaganja njegovom imovinom. Odobrenje za raspolaganje uvjet je za sklapanje pravnog posla raspolaganja koji proizlazi iz posebnih zakona u smislu članka 586. stavka 1. Zakona o građanskom postupku, a ispunjenje tog uvjeta treba provjeriti javni bilježnik prilikom sklapanja ugovora. U skladu s člankom 65. stavkom 1. Zakonika o međunarodnom privatnom pravu na stjecanje i prestanak stvarnih prava i posjeda primjenjuje se pravo države u kojoj se nalazi nekretnina. Isto proizlazi i iz članka 30. stavka 2. navedenog sporazuma o uzajamnoj pravnoj pomoći. Slijedom toga, u vezi s posebnim uvjetima predviđenih zakonom, uključujući onih iz članka 130. stavka 3. Obiteljskog zakonika, na prijenos prava vlasništva na nekretnini primjenjuje se taj zakon. Budući da odobrenje za raspolaganje nekretninom mora izdati sud, iz navedenog proizlazi da to mora biti sud države u kojoj se nalazi nekretnina.”

Navedeno rješenje, koje je dostupno na internetskoj stranici Vrhoven kasacionen sada (Vrhovni kasacijski sud), odnosi se na slučaj ruskih državljana, a pitanje koje je Vrhoven kasacionen sad (Vrhovni kasacijski sud) tumačio glasi: je li bugarski sud nadležan za zahtjev koji je podnio zakonski zastupnik maloljetnog ruskog državljanina u skladu s člankom 130. stavkom 3. Obiteljskog zakonika i kojim se traži suglasnost za raspolaganje nekretninom koja pripada djetetu i koja se nalazi na državnom području Republike Bugarske?

Isto pravno stajalište zastupa se u rješenju br. 7276 od 14. lipnja 2023. u građanskom predmetu br. 6491/2023 koje je donio Sofijski gradski sad (Gradski sud u Sofiji, Bugarska), prvo građansko vijeće, i kojim je ukinuto rješenje br. 15959 od 2. svibnja 2023. u građanskom predmetu br. 14139/2023 koje je donio Sofijski rajonen sad (Općinski sud u Sofiji) [...] [omissis] (ovaj postupak). Međutim, kako bi odbilo primjenu odredbi Uredbe 2019/1111 na zahtjeve djece za odobrenje raspolaganja nekretninama koje se nalaze u Bugarskoj, vijeće Sofijskog gradskog sada (Gradski sud u Sofiji) u tom se slučaju pozvalo i na članak 4. stavak 1. točku (c) Uredbe (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze. Budući da se navedena odredba odnosi na primjenjivo pravo, a ne na međunarodnu nadležnost za spor, valja pretpostaviti da je Sofijski gradski sad (Gradski sud u Sofiji) namjeravao uputiti na članak 24. točku 1. Uredbe br. 1215/2012, kojim se uređuje isključiva međunarodna nadležnost sudova država članica u kojima se nalazi nekretnina u postupcima čiji su predmet stvarna prava na nekretninama ili najam/zakup nekretnina.

ČINJENIČNE OKOLNOSTI – POTREBA ZA TUMAČENJEM ODREDBI PRAVA UNIJE

- 4 Velik broj državljana Ruske Federacije koji su kupili nekretnine u Bugarskoj (na obali Crnog mora, u planinskim odmaralištima i u drugim mjestima) trenutačno pokušavaju prodati te nekretnine. U brojnim slučajevima te nekretnine u cijelosti ili djelomično pripadaju djeci koja su ih stekla nasljeđivanjem ili su od početka

kupljene na njihovo ime. U skladu s bugarskim nacionalnim pravom, za raspolaganje nekretninom djeteta, primjerice za prodaju, potrebno je prethodno odobrenje suda u izvanparničnom postupku.

- 5 Čini se da neki bugarski sudovi smatraju da su međunarodno nadležni za izdavanje takvog odobrenja kada dijete koje ima rusko državljanstvo podnese zahtjev za prodaju nekretnine u Bugarskoj, pri čemu se pozivaju na odredbe Sporazuma između Narodne Republike Bugarske i SSSR-a o uzajamnoj pravnoj pomoći iz 1975. i odredbe Uredbe br. 563/2008 (što pravilno treba tumačiti kao upućivanje na članak 24. točku 1. Uredbe br. 1215/2012). Bugarski sudovi smatraju da je zahtjev u pogledu sudskog odobrenja za prodaju nekretnine sastavni dio oblika ugovora o prijenosu nekretnine i tvrde da nadležnost bugarskog suda proizlazi iz toga da je riječ o pravnoj situaciji i poslovima u vezi s nekretninama u Bugarskoj, a ne o roditeljskoj odgovornosti prema djeci. Stoga je bugarski sud nadležan čak i ako djeca imaju uobičajeno boravište u drugoj državi članici Unije ili u trećoj zemlji, primjerice u Rusiji.
- 6 Presudom od 6. listopada 2015., Matoušková, C-404/14, [EU:C:2015:653], Sud Europske unije utvrdio je da Uredbu Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, treba tumačiti na način da je odobrenje sporazuma o raspodjeli nasljedstva koji za račun malodobnih potomaka sklopi skrbnik mjera koja se odnosi na izvršavanje roditeljske odgovornosti u smislu članka 1. stavka 1. točke (b) te uredbe i koja stoga potpada pod njezino područje primjene, a ne mjera koja se odnosi na nasljeđivanje u smislu članka 1. stavka 3. točke (f) spomenute uredbe, koja je isključena iz njezina područja primjene.
- 7 Sud se u navedenom tumačenju očitovao o odnosu između odredbi Uredbe br. 2201/2003 o međunarodnoj nadležnosti u pitanjima povezanim s roditeljskom odgovornošću i odredbi Uredbe br. 650/2012 o međunarodnoj nadležnosti u nasljednim stvarima, ali sudu koji upućuje zahtjev nije poznata sudska praksa Suda o odnosu između odredbi Uredbe 2019/1111 o međunarodnoj nadležnosti u pitanjima povezanim s roditeljskom odgovornošću u izvanparničnim postupcima u vezi s nekretninama djece i odredbi Uredbe br. 1215/2012 o međunarodnoj nadležnosti u sporovima u vezi s nekretninama.
- 8 Sudu koji upućuje zahtjev također nije poznata sudska praksa Suda o pitanju imaju li bilateralni sporazumi o uzajamnoj pravnoj pomoći koje su države članice sklopile s trećim zemljama prije njihova pristupanja i donošenja mjerodavne uredbe (i koji sadržavaju odredbe o međunarodnoj nadležnosti i pravu koje se primjenjuje na sporove i zahtjeve državljana strana sporazuma) prednost pred odredbama mjerodavne uredbe. Bugarska i druge države bivšeg istočnog bloka, koje su sada države članice Europske unije, sklopile su do 1989. slične bilateralne sporazume o uzajamnoj pravnoj pomoći sa Sovjetskim Savezom, a ti se sporazumi sada primjenjuju na odnose s Ruskom Federacijom. Ti se bilateralni sporazumi ne navode, primjerice, u poglavlju VIII. Uredbe 2019/1111 te se postavlja pitanje

imaju li oni prednost pred odredbama Uredbe ili, obrnuto, ima li Uredba prednost pred tim odredbama.

9 U tom kontekstu Sudu Europske unije upućuju se tri prethodna pitanja.

Zbog tih je razloga ovaj sud

RIJEŠIO:

postupak u građanskom predmetu br. **14139/2023** Sofijskog rajonen sada (Općinski sud u Sofiji) **prekida se** do donošenja odluke Suda Europske unije.

Sudu Europske unije upućuju se u skladu s člankom 267. prvim stavkom UFEU-a sljedeća prethodna pitanja:

1. Jesu li područjem primjene članka 1. točke (e) Uredbe (EU) 2019/1111 od 25. lipnja 2019. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnoj otmici djece obuhvaćeni i izvanparnični postupci u vezi s izdavanjem sudskog odobrenja za raspolaganje primjerice za prodaju nekretnina ili suvlasničkih dijelova nekretnina koji pripadaju djetetu?

2. Na temelju koje se uredbe, odnosno njezinih odredbi, utvrđuje međunarodna nadležnost suda države članice Europske unije u izvanparničnim postupcima u vezi s izdavanjem sudskog odobrenja za raspolaganje primjerice za prodaju nekretnina ili suvlasničkih dijelova nekretnina koji pripadaju djetetu: na temelju članka 7. stavka 1. Uredbe 2019/1111 – **sud u mjestu u kojem dijete ima uobičajeno boravište** – ili na temelju članka 4. stavka 1. točke (c) Uredbe (EZ) br. 593/2008 odnosno članka 24. točke 1. Uredbe (EU) br. 1215/2012 – **sud u mjestu u kojem se nalazi nekretnina**?

3. Ima li bilateralni međunarodni sporazum između države članice (Bugarska) i treće zemlje (Sovjetski Savez, odnosno Ruska Federacija) koji je sklopljen prije pristupanja države članice Europskoj uniji prednost pred odredbama Uredbe 2019/1111 o međunarodnoj nadležnosti u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću ako se taj međunarodni sporazum ne navodi u poglavlju VIII. Uredbe 2019/1111?

Rješenje je konačno i protiv njega nije dopušten pravni lijek.

Sudac